

ПОРЯДКИ

Преди 100 години чиновниците ползвали само родни сапуни, свещи и бельо

Държавата била длъжна да купува единствено български стоки, дори ако са с 15% по-скъпи от чуждите. Дори алкохолните напитки трябвало да са родно производство

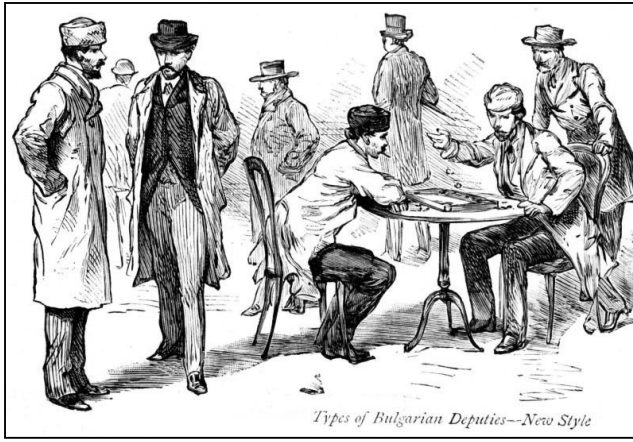
В края на 19-и и началото на 20-и век държавата и общините в България били длъжни да купуват за своите нужди само български дрехи, сапуни, алкохолни напитки, свещи и други продукти, пък били те и по-скъпи от вносните. Това е една от поредицата мерки, предприети за защита на местната индустрия.

Тогава българската промишленост е едва проходаща, докато по света индустриалната революция е в своя разгар. Родните стоки се правят с повече разходи, което ги оскъпява в сравнение с продукцията на по-напредналите държави. Местното производство обаче е нужно, тъй като промишленото развитие е жизнено важно за напредъка и модернизирването на българската икономика.

По това време, въз основа на сключения през 1878 г. Берлински договор, според който България остава васална страна на Османската империя, тя няма право да подписва търговски споразумения с чужди държави. За България важат сключения от турската страна договори в областта на външно-търговските взаимоотношения.

Първите стъпки за защита на местната продук-

ция предприема коалиционното правителство на Др. Цанков (1883-1884 г.), дошло на власт след провала на Батенберговия режим на пълномощията. По време на неговото управление е приет Законът за развитие на народната промишленост, който обаче не изиграва особена роля, понеже не довежда до значими стопански промени.

Types of Bulgarian Deputies—New Style

Либералното правителство на Петко Каравелов, което поема управлението през 1884 г., продължава опитите за водене на протекционистична политика спрямо българското производство, но не успява да предпази стоките ни от конкуренцията на евтиния чуждестранен внос. Подо-

бен резултат дават и опитите за защита на местната индустрия на наследилото го правителство на именития българин Стефан Стамболов. По негово време едрата промишлена буржоазия, развила се след Съединението на Княжество България и Източна Румелия, има изгода от ограничаването на вноса. Фабриците се ползват с редица

привилегии – не плащат мита и данъци, имат право на намаление за превоз на стоките си с железницата, а правителството е задължено да изкупува продукцията им, дори да е по-скъпа от вносната.

Видният български министър-председател дори издава закон, с който заб-

ранява на държавните служители да носят вносно облекло и ги задължава да ходят само с родни дрехи.

През този период в България са създадени много предприятия, най-вече от леката промишленост – текстилни, трикотажни, мелничарски, пивоварни, тютюневи. Общият им брой вече дори надхвърля 70. Със закон от 1887 г. се утвърждават вносни мита на редица стоки, което стимулира производството. От голямо значение е Законът за сключването на търговски договори. Подписват се търговски спогодби с Англия, Германия, Австро-Унгария, Франция, Белгия, Швейцария. Средното вносно мито за чуждите стоки е в размер около 8%. По този начин страната на практика нарушава Берлинския договор, за да защити местното производство. Постепенно митото нараства и в началото на 20-ти век стойността му достига около 14% от цената на вносните стоки.

През 1889 г. е създадена и една нова институция. Това е Индустриалната комисия към Министерството на народното просвещение, която трябва да отпуска финансова помощ за развитието на промишлеността

и средства за проучване на състоянието и перспективите на стопанството.

В тази насока са и постъпките на Стамболов за закупуване на построените до Освобождението железопътни линии в България. Негова цел е и построяването на нови: Цариброд - София - Белово; Ямбол - Бургас; Радомир - София, с идеята линията да бъде продължена до Кюстендил. Изградят се и двете големи морски пристанища във Варна и Бургас.

През 1894 г., по време на управлението на кабинета на Константин Стоилов е приет и първият Закон за насърчение на местната индустрия. Според него с облекчения се ползват фабриците за различни текстилни изделия, свещи, керамичка, стъкла, захар, хартия, коли, химикали, кибрит, туткал, метални и циментови изделия. Законът постановява, че: „Всякой, който в разстояние на 10 години от издаването на тоя закон, отвори фабрика за производение някоя от изброените стоки, ще се ползува от предвидените в тоя закон улеснения, ако фабриката му е снабдена с усъвършенствани средства за работа и ако той е турил в нея един капитал от 25

хиляди лева, или употреблява двадесет работници най-малко.“

Фабриците, които отговарят на тези условия се освобождават от данъци за период от 15 години след създаването им. Те ползват и 35% отстъпка при превоз на оборудване, суровини и готова тяхна продукция чрез железницата, като машините и материалите, необходими за предприятията (само ако не се правят и у нас) са освободени от вносно мито.

Също така държавата и общините се задължават да купуват за своите нужди стоки местно производство, дори ако цената им надвишава с 15% цената на чуждата продукция от същото качество, плюс вносното мито.

В следващите години броят на индустриалните предприятия рязко нараства. Между 1895 и 1905 година в България са основани общо 166 такива.

За периода 1894-1904 г. средният темп на увеличаване обема на продукцията е 7,8%. Неговата стойност през следващите години - 1904-1912 нараства на 17,4%. Консумацията на индустриални стоки към 1912 г. спрямо 1894 г. се увеличава над 400%.

СМЕТКИ

Отава затяга режима за отпускане на ипотечни кредити

Банките вече ще дават до 85 на сто от стойността на имота. Максималният срок за погасяване на държавно гарантираните заеми се намалява на 30 г.

Tchavdar Elenkov, BA Econ, CFP, RHU
is an independent insurance broker.
Tchavdar Elenkov is a member in good standing of The Financial Advisors Association of Canada - ADVOCIS
He holds the professional designations **CERTIFIED FINANCIAL PLANNER** and **REGISTERED HEALTH UNDERWRITER**.
Visit his website www.elenkov.com to learn more about the services he provides, to get a free quote and even to buy online from the comfort of your home and without medical tests up to \$75,000 CRITICAL ILLNESS INSURANCE.
Tel.: 416.459.5679

На 17 януари т.г. финансовият министър Джим Флахърти обяви мерки, насочени към намаляване на рисковете от срив на канадския ипотечен пазар, породени от неконтролното нарастване на задлъжнялостта на населението. Мерките са:

▶ Намаляване на максималния срок за погасяване на ипотечи, гарантирани от държавата (Canadian Mortgage Housing Corporation), т.е. такива с по-малко от 20% авансово плащане, от 35 на 30 години. Мяроката влиза в сила от 18 март. Ще се прилага за нови ипотечи и при рефинансирането на стари ипотечи.

▶ Намаляване на процента на заемните средства по отношение на стойността на къщата от 90% на 85%. Мяроката влиза в сила от 18 март и ще се прилага при рефинансиране на съществуващи ипотечи.

▶ Премахване на държавното гарантиране (Canadian Mortgage Housing Corporation) за ипотечи, които по същество представляват кредитни линии, гарантирани с недви-

жим имот. Мяроката ще се прилага от 18 април.

Всички коментари и оценки за новите мерки са, че те са навременни и разумни. Друг е въпросът, че именно канадско правителство, макар и не насочено, до преди три години разду погасителния срок по ипотечите от 25 на 30, а след това на 35 и на 40 години. Предишното либерално правителство намаляваше размера на минималния аванс, заплащан при покупка на жилище, докато накрая направо го премахна със смешното и

безумно ниво от 0 %

Тогава същите коментатори славословеха правителството, че по този начин предоставя достъп до притежаването на собствено жилище на всеки. Независимо дали ставаше дума за хора с ниски и нестабилни доходи, за такива без доходи или пък с нисък кредитен рейтинг. Тогава никой не го беше еня, че се зарежда огромна „бомба със закъснител“ в основите на канадските банки и че се раздува балона на канадския пазар

на недвижими имоти. В резултат на тази политика се появи една цяла прослойка от населението, която притежава по 3, 4, 5, че и повече къщи, придобити с ипотечи с нула долара аванс и със срок на погасяване 40 години. За сега, поради ниския размер на ипотечните вноски, тези имоти се самофинансират от наемите, получавани от тях. При съкращаване на погасителния период на 30 години и при намаляване на изискваното съотношение заем към стойност на 85% ситуацията ще се промени. При много от тези имоти може да се получи ситуация, при която доходът от наем да не може повече да покрива ипотечните вноски. Въпросът е ще може ли пазарът на недвижими имоти да погълне всички тези имоти, без да се срутят цените?

Правителството и централната банка разчитат главно на монетарни и фискални лостове за регулиране на националната икономика. Кабинетът прибегва към настоящите административни мерки поради факта, че задлъж-

нялостта на канадското семейство е достигнала такива размери, които ефективно блокират ползването на каквито и да било монетарни (лихвени проценти, репо сделки, бейл-аут пари) и фискални (данъчни) мерки. Как да увеличаваш лихвените проценти с цел ограничаване на ипотечния пазар? Или как да увеличаваш данъците, когато бюджетът на канадското семейство е разпънат до скъсване?

През третото тримесечие на 2010 година задлъжнялостта на канадското семейство (148% от годишния доход) за пръв път надмина тази на американското семейство (147%). В края на 2010 година ипотечният дълг в Канада за пръв път надмина цифрата

1 трилион долара

Сега, надявам се, на всеки ще му стане ясно, че кризата в Канада беше далеч по-мека отколкото в САЩ поради факта, че канадските семейства имаха прекалено лесен достъп и при много ниски лихвени проценти до преструктуриране на техния дълг в ипотечен чрез така наречените „обратни ипотечи“ и кредитни линии, гарантирани с недвижим имот. Като добавим към тях и по-традиционните „втора“ и „трета“ ипотека, се получава общата сума от 41 милиарда долара, изтеглена само през 2010 година от канадските семейства

под формата на кредити срещу допълнителна задлъжнялост по техните ипотечи. Това е, което най-много тревожи, напълно основателно, канадското правителство - трансформирането на

консумативен дълг

(разходи за нови мебели, за нова кола, за нов баейн, за ваканция на Карибите) в ипотечен дълг, който отгоре на всичко е гарантиран от държавата чрез Canadian Mortgage Housing Corporation.

Огромният ипотечен дълг на канадското семейство връзва ръцете на канадското правителство и на централната банка да използват монетарните и фискални мерки за управление на икономиката. Например, очевидно е за всеки, че нивото на курса на канадския долар към щатския долар е много високо и се отразява пагубно върху износа ни за САЩ и върху промишленото производство. Естествено, централната банка може да прибегне до пазарни интервенции, за да задържи нарастването на курса на канадския долар и евентуално да обърне тенденцията. За съжаление, практиката показва, че тези мерки винаги имат ограничен и временен ефект и могат впоследствие да предизвикат големи сътресения на пазарния пазар. Другият начин е намаляване на лихвените проценти в Канада, за да се отбие прилива

на чуждестранни капитали. Ето защо е особено важно ипотечният пазар тук да бъде успокоен и ограничен, за да може евентуално ефективно да се борави с лихвения процент, без страх от нов бум на ипотеките.

Канадският пазар на недвижими имоти трябва да се охлади също, за да може да се избегне евентуално развихряне на инфлация. При такава ситуация ръцете на централната банка биха се оказали вързани за вдиране на лихвените проценти, поради особено високия курс на канадския долар.

По отношение на канадското семейство, мерките имат намерение да го принудят да се върне към добрите традиции на спестовност. Да спести за най-малко

20 процента аванс

когато тръгне да купува жилище, и да е готово да плаща ипотечни вноски, калкулирани на база 25 години погасителен период. Целта на мерките е да изкара канадското семейство от състоянието на пазарна еуфория, в което се намира от доста време. Естествено, прилагането на новите мерки, предлагани от министъра, ще доведе до увеличаване на месечните ипотечни вноски по съществуващи ипотечи при тяхно предстоящо подновяване.